

Jézussal az úton 5
 „Isteni Színjáték“/Divina Commedia (Lk 9, 28-36)

Sajátságos „hegyi túráról“ tudósít az első három evangélium, mégpedig olyan részletes szemléletességgel, mintha azt akarná belénk vésni, hogy ebben lüktet az evangélium szíve közepe és itt dől el Jézus végső sorsa. Bár a mai virágvasárnapon Jézus jeruzsálemi bevonulásáról kellene szó essék, bennünket most mégis ez a rendkívüli esemény érint meg, amely Jézus életének egyik legfontosabb csúcsát jelenti és a virágvasárnap bevonulása előjátékának is tekinthető. Kísérjük el őt a hegyre!

1.

Azonnal megejt a szédítő ellentét: alig szállt le Jézus a kísértés h e g y é r ő l , ahol a nagy ellenlábassal vívott harcot, most viszont ő viszi fel három tanítványát a h e g y r e , ahol Istennel készül találkozni. A kísértő az egész világ fölötti uralmat ígerte neki, azzal a feltétellel, ha leborul előtte és imádja őt. Most pedig őt Isten maga jelenti ki Fiának, akire mindeneknek hallgatnia kell.

Nem első eset, hogy – itt éppen három kísérővel – Jézus h e g y r e ment föl. Úgy tudjuk, hogy két evangelista által is közölt nagy beszédét – a hegyi beszédet – is hegyen tartotta, amit Máté természetesen hangsúlyoz is: „Amikor meglátta a sokaságot, felment a hegyre...és így tanította őket“ (Mt 5,1). Ismételten járt föl hegyekre Jézus, hogy „elvonulva imádkozzék“ (Mt 14,23), a Golgota nevű dombon feszítették meg (bár a mai turistának ezt a földszín alatt 30 méterre mutogatják, mert időközben császári parancsra völgyeket töltöttek fel és megszűnt a domb!). És feltámasztása után is a galileai hegyre rendelte tanítványait, hogy onnan világgraszoló misszióra küldje ki őket (Mt 28,16).

Ezekkel a hegyre szállásokkal tulajdonképpen Jézus folytatta a régi hagyományokat. Az „Úr hegyén“ (1Móz 22,14) tette próbára Isten Ábrahámot; hegyre rendelte fel Mózeset, hogy megkapja a tíz törvényt tartalmazó kőtáblákat (2Móz 24,12); a Kármel hegyén dőlt el, hogy bálványokat imád-e a nép vagy az egy igaz Istent? (1Kir 18,21) és a Sion hegyén épült fel Jeruzsálem, „Isten erős vára“ (Zsolt 48,3).

Hegyre vonult hát most is Jézus, három tanítványát magával véve, s ezzel maga mögött hagyta a hétköznapiok szürke világát, hogy a csúcson az istenközelség más világába merítkezzék. Lukács szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy „felment a hegyre imádkozni“. Jézus tudja, hogy Isten vele való tervének sikerültéhez, neki magának is időről-időre feltöltődésre van szüksége. Hegyre menetelével azonban bennünket is magával kíván vinni. A mi Istentől kapott, de a halál által fenyegetett életünk sem nélkülözi a „csúcokat“, a „hegyeket“. Rajtuk igen gyakran ragad el bennünket az önhitt lelkesedés vagy éppen a valóságtól való elszakadás veszélye. Jézus int, hogy a csúcokra is érdemes, sőt ajánlatos imádsággal hágni fel, hiszen Isten éppen ott kíván lehetőséget adni az Ő jobb megismerésére, s arra, hogy bizalommal számíthatunk Rá. És talán arra is int, hogy – a csúcson nem ülhetünk örökké! – a mélységekbe leszállás előtt, jó ha feltöltekünk Nála a „nem-szeretem-napokra“ is...

2.

Jézus a feltehetően nagy létszámú tanítványi csapatából mindössze hármat vitt fel magával: Pétert, Jánost és Jakabot. Hogy miért éppen őket, az már ott is kérdéses, hogy – ha már a Zebedeus-testvérpárt, Jánost és Jakabot választotta ki, – akkor miért hagyta oda a Péter testvérét, Andrást, akit egyébként a gecsemáni gyötrődésénél is hiába keresnénk? (Mt 26,37) És vajon miért tiltotta meg Jézus a háromnak, hogy ami vele és velük történt, „senkinek se mondják el“? Tiltás ez, amihez Lukács szerint annyira tartják magukat, hogy „azokban a napokban senkinek sem mondtak el semmit a látottakról“. A válasszal adósok kell maradjunk, de ebben is valami előjelzés-félet kell látnunk: a hegyen olyan rendkívüli eseményben lesz részük, amelyet nem mindenki

tudna elviselni, „feldolgozni“. Ez a jelzés nem is volt egészen hiábavaló, hiszen még ezek a „választottak“ sem állták meg különösebb sikerrel a próbát. A három evangelista szinte halmozza a lelkiállapotuk leírását: nagy félelem fogta el őket, megrettentek, nagyon megrémültek. Márk pedig még a hitében olyannyira erősködő Péter sátorverési ajánlatáról is megjegyzi, hogy „nem tudta félelmében mit mondjon“ (Mk 9,5). Lukács pedig még arról is tud, hogy „Pétert és társait elnyomta az álmom“. Ugye észrevettük, hogy mennyire emlékeztet ez ugyanennek a három tanítványnak háromszoros elalvására a Gecsemáni kertben?! Máté szerint „...Jézus odament, megérintette őket és így szólt hozzájuk: ébredjétek és ne féljétek!“ (Mt 17,7) Álmukból kellett tehát felrázni őket itt is.

Gondolhatunk akár még Ádám elaltatására is, miután nem talált párra az állatok között (1 Móz 2,20). „Mély álmot bocsátott hát rá Isten és Ádám elaludt“. Akár a hegyen, itt is nagy titokról, ott Éva teremtéséről volt szó. Ha pedig Isten teremt, annak műhelytitkába nem avatja be az embert. Ő egyedül a Teremtő, aki maga tervezi és valósítja meg szándékát. A megzavarodott Péter itt is bele akart szólni ebbe, de esetlen sátorverési javaslata igen hamar levétegetett a napirendről. Amit így kommentál Lukács: „...ahogy ezt kimondta, felhő támadt és beárnyékolta őket“. Ez nem jelent mást, minthogy az „égiek“ fenntartották maguknak az önrendelkezési jogot és semmisnek tekintették a péteri beavatkozási javaslatot.

Ami most már itt a hegyen történt, annak megítélésére nem vagyunk illetékesek, mert ez a mi felfogóképességünket, sőt még a fantáziánkat is messze túlhaladja. Máté *l á t o m á s n a k* olyan görög szóval nevezi, amely félelemkeltő csodatettet, víziót vagy színjátékot jelent. Hangsúly van azon, hogy ez a jelenség *m e g t ö r t é n t* eseményt jelöl meg. Ennek megfelelő a három tanítvány pánikba esése, arcra borulása és rémülete. Valamint az ősidők két meghatározó alakjának, Mózesnek és Illésnek a megjelenése, akik Jézussal beszélgettek. Lukács azt állítja, hogy „dicsőségben megjelenve, (Jézus) élete végéről szóltak, amelynek Jeruzsálemben kell beteljesednie.“ Hogy „dicsőségben“ jelentek meg, az nem jelenthet mást, mint hogy ők már részesei annak az örök dicsőségnek, amely a mennyet jelenti. Ugyanakkor ez már elő is készíti Isten beavatkozását, Fia megdicsőülését és élete végét, amely a dicsőségbe bevonulását (és nem katasztrófát!) jelenti.

Ezt hivatott hangsúlyozni most már Jézus alakjának ábrázolása is. A tanítványok szeme láttára *arca elváltot t*, ruhája fehéren tündöklött, mint a fény. Lukács úgy tudja, hogy mindez Jézus imádkozása közben történt. Máté szerint átváltozott és ezt az antik világban olyan nagyon fontos *m e t a m o r f ó z i s* szóval fejezi ki. S ezt már csak azért is meg kell említenem, mert a kereszténység keleti fele, az ortodox egyház a Krisztus utáni 6. századtól kezdve 12 nagy ünnepe egyikén éppen ezt az *átváltozást* ünnepli. Ennek a megfoghatatlan csodának is van ószövetségi előképe: amikor Mózes a Sinai hegyen volt, kezében a törvény tábláival, „arcának bőre *s u g á r z ó* lett, amikor Istennel beszélt (2 Móz 34,29). Sőt a Bibliánk is azzal a grandiózus jelenettel zárul, amelyben a Jelenések könyve látnoka a mennyei trónon ülőt és egész udvartartását hasonló vonásokkal ábrázolja (Jel 4,3-11).

Jézus színeváltozása számunkra is jelzés értékű, hiszen ébren tartja bennünk annak reményét, ami ránk is vár. Nyilván ez inspirálhatta Pál apostolt is, amikor ezt a reménységet ebbe a mondatba tömörítette: „Íme, titkot mondom néktek:...mindnyájan el fogunk változni“ (1 Kor 15,51). Ezért valljuk a hitvallásunkban, hogy valljuk a testünk feltámadását. Amit a Jelenések látnoka még pontosabban fogalmazott meg: „Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába“ (Jel 3,5) és a „mennyei sokaság“ is így dicsőíti Istent: „Örüljünk...mert eljött a Bárány menyegzője, felkészült menyasszonya és megadatott neki, hogy felöltözzék *f é n y e s, t i s z t a g y o l c s b a...*“ (Jel 19,7-8). Reméljük, hogy leterhelt életünket is átváltoztatja majd, s Péterék ebben az elődeink, akik most

„látták az ő dicsőségét“. Milyen lelkesen számolt be erről egyik levelében: „...szemtanúi voltunk isteni fenségének...mert együtt voltunk vele a szent hegyen“ (2 Pt 1,16-18).

3.

Mindez azonban csupán előjátéka a divina commediának (Dante), az isteni színjátéknak. Mózes és Illés eltűnt a színről, s a tanítványi javaslatról sem esik többé szó. Annál megrendítőbb és magasztosabb a hang, amelyet az őket beárnyékoló felhőből hallanak: EZ AZ ÉN FIAM, AKIT KIVÁLASZTOTTAM, REÁ HALLGASSATOK“.

Az ortodoxokkal együtt sokan úgy is vélik, hogy Isten ezzel ültette trónjára a Fiát, ahogy azt a zsoltaros megjövendölte: „Én kentem fel királyomat szent hegyemen, a Sionon... Én Fiam vagy! Fiammá fogadtalak ma téged“ (Zsolt 2, 6-7). Mások emlékeztetnek arra, hogy ez a kijelentés – kis változással – már Jézus keresztelésekor is elhangzott (Lk 3,22), s akkor most a hegyen ennek csupán újbóli megerősítéséről lenne szó, hogy „már megdicsőítettem és ismét megdicsőítem“ (Jn 12,28). Akkor tehát a hegyen sem történt más, mint hogy Isten jelent meg Jézus Krisztusban a maga fenségében. És ezzel erősítette meg Fiát – a küszöbön álló vég ellenére! – és részeltette őt a maga dicsőségében.

Am az isteni színjátéknak ezzel még távolról sincs vége. A magasztos szószathoz még egy „használati utasítás“ is fűződik: Reá h a l l g a s s a t o k ! Aminek több olvasata is lehetséges: lehet ez például elhatárolás, talán éppen Mózesről és Illésről? Bár már korai magyarázók kettejüket pusztán szolgálknak (servi) titulálták – a Fiával ellentétben. Ahogy azt Jézus eleve megmondta: „A szolga nem nagyobb az ő Uránál...“ (Jn 13,16). A hegyi jelenetben nincs szó arról, hogy Jézus netán ellenük lépne föl, de a mennyei szózat után világos, hogy most már ő az abszolút mérték, a norma, amelyen Isten ügye áll vagy bukik ebben a világban.

És a mondat még többet is rejt magában: most már kizárólag ezt a Fiút kell h a l l g a t n i ! S ebben különbözik történetünk a virágvasárnapi bevonulástól. Ott a zarándokok határtalan lelkesedéssel ü n n e p e l t é k az általuk királlyá kikiáltott bevonulót. Itt a mennyei hang Jézus mondanivalójának való e n g e d e l m e s s é g r e helyezte a hangsúlyt. Hiszen tudvalevőleg Jézust könnyebb ünnepelni, mint a szavát úgy meghallani, hogy az tetté váljék! A jeruzsálemi zarándokok lelkesen ünnepelték, de kérdés, hogy nem vegyültek-e később a „feszítsd meg“-et kiáltók közé? Azt pedig Jézus már igen határozottan a tanítványság előfeltételévé tette, hogy a mennyek országába csak azok jutnak be, akik „cselekszik az én mennyei Atyám akaratát“ (Mt 7,21). Ez pedig nem magától értetődő, hiszen Jézus nem csak az ő mennyei Atyja szeretetéről prédikált, de még a felebarát, sőt az ellenség szeretetéről, a megbocsátásról és a tanítványokra váró szenvedésekről is! Szabad és jó is ujjongva ünnepelni őt – például nagy és jeles, és lassan már a tartalmuktól csaknem teljesen megfosztott vallási ünnepeinken, de – előnyösebb és egyben nehezebb t e n n i , amit mond!

Ha tehát elkísértük Urunkat – így böjt végén – az átváltozás hegyére, azzal a határozott feladattal tértünk vissza, hogy „Úgy ragyogjon a ti világosságotok (amit a hegyen kaptatok!) az emberek előtt, hogy lássák jó c s e l e k e d e t e i t e k e t és d i c s ő í t s é k a ti mennyei Atyátokat.“ (Mt 5,16)

Ez lenne hegyi túránk, no és a böjt legfontosabb hozadéka. Ámen

Gémes István